

Аумақтық экономикалық интеграция

Интеграция ұғымы

- «Интеграция» сөзі (лат.integratio): кез-келген бөліктердің, элементтердің тұтастыққа бірігуі.
- Экономикалық немесе аймақтық интеграция - бұл әртүрлі елдердің (бөліктердің) ұлттық экономикаларының біртұтас экономикалық жүйеге (тұтас) өзара бейімделу және бірігу процесі.
- Аймақтық интеграция процестерінің негізі: әр түрлі себептер мен негіздердің кешені, және бұл негізгі рөл экономикалық факторлар бола бермейді.

Якоб Вайнер (1892-1970)

- Канадалық экономист
- Халықаралық сауда теориясының зерттеулері (1937)
- «Кедендік одақ мәселесі» (1950): экономикалық интеграция теориясының негізін қалады.

Экономикалық интеграция кезеңдері

- Экономикалық интеграцияны кезеңдерге бөлудің негізгі критерийі: интеграцияланушы елдер арасындағы саудада шектеулердің болуы:
 - тауарлармен, қызметтермен және өндіріс факторларымен сауданы шектеу неғұрлым аз болса, интеграция деңгейі соғұрлым жоғары болады.
 - соңғы кезеңдерде экономикалық саясаттың жалпылығы қосылады, нәтижесінде жалпы валютаны қолдануға әкеледі.

Экономикалық интеграция кезеңдері

- Жеңілдікті сауда келісімдері
- Еркін сауда аймағы
- Кедендік одақ
- Жалпы нарық
- Экономикалық одақ
- Саяси одақ

**Интеграция
деңгейі**

Жеңілдікті сауда келісімдері

- Топтан тыс үшінші елдермен саудалармен салыстырғанда топ ішіндегі сауданың төмен (жеңілдетілген) тарифтері.
- Ішкі тарифтердің жалпы төмендетілуі немесе бірыңғай сыртқы тарифтің енгізілмеуі.
- Мысалдар: Ломе конвенцияларына сәйкес Африка, Кариб теңізі және Тынық мұхиты (АСР елдері) тауарларына ЕО нарықтарына жеңілдікпен қол жетімділік.

Еркін сауда аймағы

- Үшінші елдермен сауда жасаудағы түрлі кедергілерді сақтай отырып, мүше елдер арасындағы саудадағы барлық кедергілерді жою
- Жалпы сауда саясаты жоқ: әрбір сауда-саттық келісіміне қатысушы елдің үшінші елдерге қатысты өзіндік сауда саясаты бар
- Мысалдар: ЕҒТА, НАҒТА және т.б.

Кедендік одақ

- КО: үшінші елдермен саудадағы бірыңғай кедендік тариф, егер бұл топтағы саудада тарифтер болмаса.
- Өндірілетін және тұтынылатын тауарлардың барлық ассортименті үшін кедендік-тарифтік саясатты біріздендіру күтілмейді.
- Саудадан басқа интеграцияға және басқа салаларға біртіндеп қосу.
- Мысалы: Еуропалық экономикалық қоғамдастық (ЕЭҚ).

Ортақ нарық

- Тауарлардың, қызметтердің, капитал мен жұмыс күшінің еркін қозғалысы.
- Айырмашылықтар сақталады: тарифтік емес кедергілер, техникалық нормалар мен стандарттар.
- Мысал: Еуропалық Одақ, 1997 ж., Орталық Американың жалпы нарығы, Кариб теңізі қоғамдастығы.
- Әдетте ұлттық валюта үшін белгіленген бағамдар.
- Экономиканың жекелеген салалары мен салалары үшін (ЕО-да, ауыл шаруашылығы мен көлікте) ортақ даму саясатын әзірлеу.
- Ұлттық заңдарды үйлестіру және унификациялау (мысалы, бәсекелестік туралы).
- Ұлттықтан жоғары басқару және бақылау органдарының қалыптасуы. ЕО-да бұл Еуропалық Одақ Кеңесі, Еуропалық Парламент, Еуропалық Комиссия, Еуропалық Кеңес, Еуропалық Сот және т.б.

Экономикалық және валюталық одақ

- Жалпы экономикалық саясатты, оның ішінде салық саясатын жүзеге асыру және үйлестіру.
- Бірыңғай валютаны енгізу.
- Экономикалық одақтың жалпы мүдделері үшін ұлттық егемендікті ішінара «жоғалту».
- Экономикалық одақ әрқашан ақша одағымен «жұптасады», оның шеңберінде бірыңғай ақша-несие саясаты жүреді.
- МЫСАЛ: 2002 жылдан кейінгі экономикалық және валюталық одақ.

Саяси одақ

- Экономикалық одақ, оған қосымша
- Бірыңғай сыртқы және қауіпсіздік саясаты (Қарулы Күштер)
- Жалпы саяси басшылық
- Мысалы: Америка Құрама Штаттары

Үй тапсырмасы

- Аумақтық интеграциялық процеске кедергі болатын факторларды атаңыз.